Leven op en om de Nederzee

Joël van der Weele

Wie in 2090 op vanuit Engeland op Nieuw Amsterdam vliegt, ziet eerst de Nederlandse duinenrij, en daarachter... zee. Daarin drijven, als op het water gelande vlinders, grotere en kleinere agglomeraties van steden. Wie vervolgens landt op schiphol, landt op een drijvende landingsbaan, stapt over op een boot en begroet familie in een drijvende aankomsthal. Hovercrafts, net zo vaak te laat als vroeger de trein, brengen de reiziger in Nieuw Amsterdam, de grootste drijvende stad ter wereld.

Drijven

"Drijven is blijven" luidde de slogan waarmee Karel Norrebig in 2068 de Nederlandse verkiezingen won. Door de veel sneller dan voorspelde stijging van de zeespiegel was de toekomst van het laaggelegen deel van Nederland onzeker geworden. Den Haag viel deels te behouden, net als Utrecht. De provincie Utrecht werd een kustprovincie, evenals Drente en Brabant.

Norrebig's slogan leidt het grootste overheidsinvesteringsproject in de wereldgeschiedenis in: De daaropvolgende 20 jaren besteden de Nederlanders aan het herbouwen van Amsterdam, Rotterdam en de enkele kleinere steden in het groene hart als drijvende steden.. Huizenblokken worden gebouwd op enorme luchtkussens. Straten bestaan eenvoudig uit water. Nieuw-Amsterdam is nu echt het Venetië van het noorden. De duinenrij wordt in stand gehouden om de binnenzee, Nederzee geheten, te beschermen tegen de Noordzeegolven

Zo radicaal is het plan van Norrebig nu ook weer niet. Drijvende dorpen bestonden al. Door aanhoudende overstromingen van de grote rivieren was men genoodzaakt de uiterwaarden drastisch te vergroten. Het daarmee gepaard gaande ruimtegebrek gaf aanleiding tot de uitvinding van het 'drijfdorp', bestaand uit huizen gebouwd op luchtkussens die in tijden van overstroming eenvoudig werden opgeblazen. De daaropvolgende vooruitgang in bouwmaterialen maakte het mogelijk om ook grote gebouwen, mits niet al te hoog, zonder fundering op een dergelijk kussen te plaatsen. Huizen, kerken, voetbalvelden, alles drijft.

Ook was het voor iedereen al enige decennia duidelijk dat Amsterdam en Rotterdam in hun huidige vorm ten dode waren opgeschreven. Het was zelfs voor de Nederlands

waterbouwkundigen onmogelijk gebleken grootschalige verzakking, veroorzaakt door de steeds nattere grond, tegen te gaan. Huizenprijzen kelderen omdat veel mensen hun heil in Oost-Nederland, Duitsland of België zochten, en hele wijken kwamen leeg te staan. Het was begrijpelijk dat de achterblijvers makkelijk te porren waren voor Norrebig's verkiezingsagenda.

Eenwording

Het doemscenario van een onderlopend Nederland begon in de jaren 40 en 50 van de eenentwintigste eeuw steeds duidelijker vormen aan te nemen. Het gevolg was een emigratie stroom vanuit West-Nederland naar Oost-Nederland, Duitsland en Vlaanderen. Deze stroom versnelde het politieke proces dat in 2085 leidde tot de eenwording van Nederland en Vlaanderen. Net als de drijvende steden was de eenwording op het moment zelf eigenlijk vrij logisch. Gezien de grote mate van uniformering van het beleid in de EU, was eenwording meer een mentale kwestie dan een praktische. Vlaanderen had zich in 2034 al afgescheiden van Wallonië, dat zich op haar beurt bij Frankrijk had gevoegd. De aanhoudende influx van Nederlanders maakte het onderscheid tussen de twee landen in hoge mate kunstmatig. Bovendien, Vlaanderen worstelde al meer dan een eeuw met haar identiteit. Verscheidende nationalistische regeringen hadden daar niets aan kunnen veranderen.

Toch is er na de eenwording de nodige etnische spanning in de regering. Een heikel punt is de status van de grote hoeveelheid Nederlanders die naar het buitenland vertrokken zijn. Mogen zij stemmen? De Vlamingen zijn bang dat dit de politieke verhoudingen scheef trekt ten voordele van de Nederlanders. De Nederlanders hebben bijna allemaal familie over de grens en vinden dat zij net zo goed Nederlanders zijn. Wat is een grens nog in de EU?, vragen zij zich af. Is het niet je afkomst die telt? Tenslotte hebben de meeste geëmigreerde Nederlanders nog steeds een dubbel paspoort. Velen van hen hopen terug te keren als de drijftechnologie een succes blijkt te zijn.
Een ander punt van discussie in de Nederlands-Vlaamse verhoudingen is de enorme Nederlandse staatschuld, aangegaan om de drijfbouw van West-Nederland te financieren. Vlamingen morren dat zij mee moeten betalen. Hypocriet, vinden de Nederlanders, want de Vlamingen profiteren wel van de Nederlandse economie die loopt als een trein.

Economie

Het unieke Nederlandse experiment trekt toeristen uit heel de wereld naar de zogenaamde *floatlands*. De drijvende steden dwingen respect af. Er is geen chinees die in zijn twee-weken-Europa tour de floatlands overslaat. De vele waddenachtige gebieden en ondergelopen bossen

zorgen voor een unieke fauna. Wat vroeger Noord-Holland was heeft de rol van het originele en verzonken waddengebied overgenomen, en is tot beschermd natuurgebied verklaard. Bij laag water kan men met gids naar Bloemendaal lopen. Zo een populaire bezigheid voor toeristen dat een moderne versie van Marsman's vers luidt: Denkend aan Holland zie ik slierten chinezen, traag door oneindig laagland gaan. Kortom, West Nederland drijft figuurlijk op toerisme.

In het Oosten is het druk, maar langzaam steeds welvarender. De ervaring met waterbouwtechnologie legt Nederland geen windeieren in een eeuw van zeespiegelstijging. Vele kustlanden over de hele wereld zijn geinteresseerd in de Nederlandse technology. Oost Nederland staat vol met hovercraft- en luchtkussenfabrieken, Wageningen is 's werelds meest beroemde, en met twintig duizend werknemers ook het grootste, waterbouwkundig onderzoekscentrum. De onmiddelijke commerciele toepassingen van de in Wageningen ontwikkelde technologie in de omliggende industrieën blijkt een gouden combinatie: Het bnp van Utrecht en Gelderland is het snelst groeiende van Europa.

Helaas verergert het economisch succes een ander probleem: De planologische crisis van Oost-Nederland. In de jaren vijftig stegen de huizenprijzen er dusdanig dat de overheid zich genoodzaakt zag grote stukken landbouw- en natuurgebied voor woningbouw beschikbaar te maken. De haast waarmee dit gebeurde zorgde voor triestige goedkope hoogbouw, en voorspelbare logistieke problemen. Gelderland staat bekend als De Mierenhoop, en is het dichtstbevolkte stuk land ter wereld. "Misschien moeten we Oost-Nederland ook maar afgraven", verzucht menigeen die in de file staat, "veel aan verloren is er niet".

Cohesie

Behalve de aantrekkende economie blijkt de stijging van de zeespiegel op de lange termijn ook op ander manieren een positieve invloed te hebben op de Nederlandse samenleving. Nederland kent veel minder problemen met de integratie van minderheden dan andere Europese landen. Sociale wetenschappers schrijven dat toe aan twee oorzaken. Ten eerste is de immigratiestroom naar Nederland aan het eind van de eerste helft van de eerste helft van de 21 eeuw vrijwel opgedroogd, omdat het onduidelijk is of Nederland überhaupt nog wel blijft bestaan. Ten tweede beleefde het poldermodel een spectaculaire comeback. Het water speelde net als in het verleden de rol van nationale vijand. Mensen hadden domweg iets beters te doen dan zich zorgen te maken om religieuze en culturele tegenstellingen. Met andere woorden, het stijgende water spreekt de oude Nederlandse volksaard aan, en construeert daarmee de identiteit van het land. Praktisch en

hardwerkend, want wie dreigt te verdrinken heeft geen tijd voor metafysische bespiegelingen. De identiteitscrisis die Nederland in het begin van de eeuw in bezit had genomen, en die de rest van Europa nog steeds parten speelt, verbleekt in het licht van alle nieuwe uitdagingen.

Maar ook dit voordeel heb z'n nadeel, in de woorden van de in 2017 overleden Johan Cruyff (hij is nooit bondscoach geworden). Binnenlandse problemen; de drijfsteden, de eenwording, beheersten veertig jaar lang de politiek. Voor de rest van de wereld had de politiek geen tijd. Terrorismebestrijding, vredesmissies, voorzittersschap van de unie werden alle afgehouden of routinematig afgehandeld door de regeringen van Norrebig en zijn opvolgers. Bovendien buitten zij Nederland's precaire financiële situatie uit om minder aan Europa te betalen. In de vijfentwintig jaar vanaf 2060 veranderde Nederland van de grootste netto-betaler van de unie in de grootste netto-ontvanger. De ECB was niet blij met de oplopende Nederlandse staatsschuld. Dat alles, plus de Nederlandse naar binnen gerichtheid zorgt voor scheve ogen in het buitenland. "Maybe the dutch should realise that many problems have their cause beyond their dunes. It is ironic that the country that houses most of the EU's institutions, seems to care least about them", merkt de Britse minister van buitenlandse zaken venijnig op als Nederland weigert zijn visserijquota te verlagen.
De nieuwe regering, aangetreden in 2089 en geleid door de Vlaming Van de Kabargebok, is de eerste die het zich kan permitteren opnieuw tijd te steken in het buitenlands beleid. Gesteund door een groeiende economie, heeft hij beloofd opnieuw werk te maken van het buitenlandse beleid. Tot dusver heeft het streven geleid tot een goed ontvangen nostra culpa in het Europees parlement, maar buitenlandse diplomaten zijn nog niet overtuigd.

Nederland heeft een enorme uitdaging overleefd, maar het was niet gratis. Het worstelt met de logistieke en financiele problemen die het gevolg zijn van het onder water laten lopen van een half land. Nu de existentiele gevaren voorlopig lijken afgewend is het tijd voor een hernieuwde kennismaking met de wereld.

Joël van der Weele
Werkzaam als onderzoeker in opleiding aan het European University Institute in Florence na een studie economie en filosofie in Groningen.